

4. desember 2024

Minnisblað

Efni: Bakgrunnur ákvörðunar um kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtækja og eiginfjárouka fyrir kerfislegt mikilvægi

Stóru viðskiptabankarnir þrír, Arion banki, Íslandsbanki og Landsbankinn, standa hver um sig fyrir um 27-30% af fjármálakerfinu, eins og það er mælt með aðferðafræði fyrir kerfislegt mikilvægi. Fjármálastöðugleika væri að öllum líkindum veruleg hættu búin ef einn þessara banka myndi falla og líklega myndi það hafa talsverða smitáhrif í för með sér fyrir önnur fjármálafyrirtæki og hagkerfið í heild.

Frá árinu 2016, þegar eiginfjárouki fyrir kerfislegt mikilvægi tók fyrst gildi hér á landi, hafa Arion banki, Íslandsbanki og Landsbankinn viðhaldið 2% eiginfjárouka fyrir kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki. Það var hámarkið samkvæmt lögum á þeim tíma. Hámarkið var hækkað í 3% með upptöku CRD-V í íslenskan rétt árið 2022. Sökum þess hversu kerfislega mikilvægir bankarnir þrír eru innlendu fjármálakerfi þykir viðeigandi að nýta það hámark á eiginfjárouka fyrir kerfislegt mikilvægi sem kveðið er á um í lögum.

Mat á kerfislegu mikilvægi íslenskra fjármálafyrirtækja

Í 2. mgr. 86. gr. e. laga um fjármálafyrirtæki er kveðið á um viðmið sem aðferðafræði fjármálastöðugleikanefndar skal styðjast við í mati sínu á hvaða eftirlitsskyldu aðilar skuli teljast kerfislega mikilvægir á landsvísu og hvaða fjármálafyrirtæki skuli viðhalda eiginfjárouka fyrir kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki á landsvísu. Styðst nefndin við aðferðafræði samkvæmt viðmiðunarreglum EBA.¹ Matið er framkvæmt þannig að fjármálafyrirtækjum eru gefin stig út frá hlutdeild þeirra í heildarkerfinu út frá fyrir fram ákveðnum vísum. Tafla 1 sýnir þá vísa sem stuðst er við undir hverjum flokki. Að auki tekur nefndin tillit til séríslenskra aðstæðna við matið og beitir að lokum einnig sérfræðimati. Sérfræðimatið er mikilvægt þar sem hluti af vísunum sem taka á tillit til samkvæmt viðmiðunarreglum EBA byggja á mörkuðum sem eru takmarkaðir að umfangi hér á landi. Sérfræðimatið er jafnframt nauðsynlegt þar sem krafa er gerð í lögum um að fjármálafyrirtæki sé ekki skilgreint kerfislega mikilvægt á landsvísu nema það geti haft áhrif á fjármálastöðugleika.

¹ EBA/GL/2014/10

Tafla 1: Flokkar og vísar í aðferðarfræði EBA fyrir mat á kerfislegu mikilvægi á landsvísu

Flokkur	Vísir	Vægi
Stærð	Heildareignir	25%
Mikilvægi	Greiðslumiðlun innanlands	8,33%
	Innlán einkaaðila	8,33%
	Útlán til viðskiptavina	8,33%
Flækjustig	Nafnvirði OTC afleiða	8,33%
	Skuldir yfir landamæri	8,33%
	Eignir yfir landamæri	8,33%
Tengsl við fjármálakerfi	Skuldir á millibankamarkaði	8,33%
	Eignir á millibankamarkaði	8,33%
	Skuldabréfaútgáfa	8,33%

Tafla 2 sýnir þau stig sem stóru bankarnir þrír og önnur fjármálafyrirtæki fengu við mat á kerfislegu mikilvægi á árinu 2024, samkvæmt viðmiðunarreglum EBA en að teknu tilliti til séríslenskra aðstæðna. Heildarfjöldi stiga í matinu er 10.000. Stóru bankarnir þrír fengu samanlagt 86% heildarstiga og hver um sig á bilinu 27-30% stiganna. Hlutdeild bankanna í heildarstærð kerfisins, metið út frá heildareignum var um 80%, hlutdeild þeirra í innlánnum einkageirans um 94% og hlutdeild þeirra í útlánnum til einkageirans var tæplega 90%. Bankarnir þrír voru einnig með mikinn meirihluta eigna, um 88%, og skulda, um 95%, fjármálakerfisins yfir landamæri. Það er því ljóst að hver um sig eru bankarnir kerfislega mikilvægir fyrir íslenska hagkerfið enda líklegt að fall eins þeirra myndi hafa veruleg neikvæð áhrif á fjármálastöðugleika hér á landi og að öllum líkindum hafa talsverð smitáhrif í för með sér fyrir önnur fjármálafyrirtæki og hagkerfið í heild. Hinir 11 aðilarnir sem teknir eru með í matið fá samtals um 14% heildarstiga og ólíklegt verður að teljast að hver þeirra geti talist kerfislega mikilvægur á landsvísu.

Tafla 2: Niðurstaða mats á kerfislegu mikilvægi innlendra fjármálafyrirtækja m.v. aðferðarfræði fjármálastöðugleikanefndar og ársuppgjör viðkomandi fjármálafyrirtækja fyrir árið 2023

Flokkur	Arion banki	Íslandsbanki	Landsbankinn	Aðrir
Stærð (2.500 stig)	606	629	779	485
Mikilvægi (2.500 stig)	720	726	880	173
Flækjustig(2.500 stig)	807	740	692	261
Tengsl við fjármálakerfi (2.500 stig)	742	951	323	484
Samtals (10.000 stig):	2876	3046	2675	1403

Mat á gildi eiginfjárouka fyrir kerfislegt mikilvægi

Samkvæmt 1. mgr. 86. gr. d. laga um fjármálafyrirtæki skal gildi eiginfjárouka fyrir kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki vera á bilinu 0-3% af áhættugrunni, gildið má þó vera hærra með samþykki fastanefndar EFTA-ríkjanna. Frá árinu 2016, þegar eiginfjároukinn tók fyrst gildi hér á landi, hafa Arion banki, Íslandsbanki og Landsbankinn viðhaldið 2% eiginfjárouka fyrir kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki, en það var hámarkið samkvæmt lögum á þeim tíma. Hámarkið var hækkað í 3% með upptöku CRD-V í íslenskan rétt árið 2022. Sökum þess hversu kerfislega mikilvægir bankarnir þrír eru innlendu fjármálakerfi þykir viðeigandi að nýta það hámark á eiginfjárouka fyrir kerfislegt mikilvægi sem kveðið er á um í lögnum og leggja 3% eiginfjárouka vegna kerfislegs mikilvægis á allar áhættuskuldbindingar bankanna.